

AUTOR NIEZNANY

Lament świętokrzyski

Lament świętokrzyski

Posłuchajcie, bracia miła¹,
Kćęć² wam skorzyć krwawą głowę³;
Usłyszycie⁴ moj zamętek⁵,
Jen mi się zstał⁶ w Wielki Piątek.

Pożałuj mię, stary, młody,
Boć mi przyszyły krwawe gody⁷:
Jednegociem⁸ Syna miała
I tegociem ożalała⁹.

Zamęt¹⁰ ciężki dostał się mie¹¹, ubogiej żenie¹²,
Widzęć¹³ rozkrwawione me miłe narodzenie¹⁴;
Ciężka moja chwila, krwawa godzina,
Widzęć niewiernego Żydowina,
Iż on bije, męczy mego miłego Syna.

Synku miły i wybrany,
Rozdziel z matką swoją rany¹⁵;
A wszakom¹⁶ cię, Synku miły, w swem sercu nosiła,
A takżej tobie wiernie służyła.
Przemów k matce¹⁷, bych¹⁸ się ucieszyła,
Bo już jidziesz¹⁹ ode mnie, moja nadzieja miła²⁰.

Matka, Syn, Żaloba,
Współczucie

Antysemityzm

Matka, Syn, Cierpienie,
Opieka, Ciało, Śmierć

¹*bracia miła* (starop.) — miła braci; forma wołacza od rzeczownika zbiorowego r.ż. *brać*. [przypis edytorski]

²*kćęć* (starop.) — konstrukcja z wzmacniającą partykułą *-ci*, skróconą do *-ć*; inaczej: chcę ci. [przypis edytorski]

³*kćęć wam skorzyć krwawą głowę* (starop.) — chcę się wam poskarżyć, [jaką mam] znękaną głowę (jak bardzo jestem stroskana). [przypis edytorski]

⁴*usłyszycie* (starop.) — daw. forma wołacza: usłyszcie. [przypis edytorski]

⁵*zamętek* (starop.) — smutek, żal, cierpienie. [przypis edytorski]

⁶*jen mi się zstał* (starop.) — który przydarzył mi się. [przypis edytorski]

⁷*krwawe gody* (starop.) — krwawe święto; czas cierpienia. [przypis edytorski]

⁸*jednegociem syna miała* — konstrukcja z partykułą wzmacniającą *-ci* oraz przestawną końcówką czasownika; inaczej: jednego ci syna miałam. [przypis edytorski]

⁹*ożaleć* (starop.) — oplakać kogo (po jego stracie, w wyniku żaloby). [przypis edytorski]

¹⁰*zamęt* (starop.) — smutek; cierpienie. [przypis edytorski]

¹¹*zamęt ciężki dostał się mie* (starop.) — spotkało mnie ciężkie nieszczęście. [przypis edytorski]

¹²*ubogiej żenie* (starop.) — forma C.lp r.ż.; dziś: biednej kobiecie. [przypis edytorski]

¹³*widzęć* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą *-ci*, skróconą do *-ć*. [przypis edytorski]

¹⁴*narodzenie* (starop.) — tu: potomstwo, dziecko. [przypis edytorski]

¹⁵*rozzdziel z matką swoją rany* (starop.) — podzielił się ranami ze swoją matką. [przypis edytorski]

¹⁶*wszakom (...) nosiła* — konstrukcja z przestawną końcówką czasownika, inaczej: wszak nosiłam; przecież nosiłam. [przypis edytorski]

¹⁷*k matce* (starop.) — ku matce, do matki. [przypis edytorski]

¹⁸*bych* (starop.) — bym, abym; *bych się ucieszyła*: ucieszyłabym się. [przypis edytorski]

¹⁹*jidziesz* (starop.) — forma 3.os. lp: idziesz, odchodzisz. [przypis edytorski]

²⁰*moja nadzieja miła* (starop.) — forma W.lp, dziś: moja nadziejo miła. [przypis edytorski]

Synku, bych²¹ cię nisko miała,
Niecoc²² bych ci wspomagała:
Twoja główka krzywo wisa²³, tęć²⁴ bych ja podparła²⁵;
Krew po tobie płynie, tęć bych ja utarła²⁶;
Picia wołasz, piciać²⁷ bych ci dała,
Ale nie lza²⁸ dosiãć²⁹ twego świętego ciała.

O anjele Gabryjele³⁰,
Gdzie jest ono³¹ tve wesele,
Cożes mi go obiecował³² tako barzo³³ wiele³⁴,
A rzekęcy³⁵: „Panno, pełna jeś³⁶ miłości!”
A ja pełna smutku i żałości.
Sprochniało we mnie ciało i moje wszystkie³⁷ kości.

Proścież³⁸ Boga, wy miłe i żądne³⁹ maciory⁴⁰,
By wam nad dziatkami nie były takie to pozory⁴¹,
Jele⁴² ja nieboga ninie⁴³ dziś zeżrzała
Nad swym, nad miłym Synem krasnym⁴⁴,
Iż on cirpi⁴⁵ męki nie będąc w żadnej winie.

Nie mam ani będę mieć jinego⁴⁶,
Jedno ciebie, Synu, na krzyżu rozbitego.

Matka, Matka Boska,
Dziecko, Chrystus, Anioł,
Śmierć, Żaloba, Ciało,
Cierpienie

²¹*bych* (starop.) — bym, gdybym; *bych cię nisko miała*: miałabym cię nisko; gdybym cię miała nisko. [przypis edytorski]

²²*niecoc* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą -ci, skróconą do -ć; *niecoc bych ci wspomagała*: nieco wspomagałabym cię. [przypis edytorski]

²³*wisać* (starop.) — tu: zwiisać. [przypis edytorski]

²⁴*teć* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą -ci, skróconą do -ć. [przypis edytorski]

²⁵*teć bych ja podparła* (starop.) — tę podparłabym; podparłabym ją. [przypis edytorski]

²⁶*utrzeć* (starop.) — obetrzeć, przetrzeć, wytrzeć. [przypis edytorski]

²⁷*piciać* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą -ci, skróconą do -ć; *piciać bych ci dała*: dałabym ci picia. [przypis edytorski]

²⁸*nie lza* (starop.) — nie sposób; nie można. [przypis edytorski]

²⁹*dosiãć* (starop.) — dziś popr. forma: dosięgnąć. [przypis edytorski]

³⁰*anjele Gabryjele* (starop.) — forma W.l.p.; dziś: aniele Gabrielu. [przypis edytorski]

³¹*ono* (starop.) — to, owo. [przypis edytorski]

³²*obiecował* (starop.) — dziś popr. forma: obiecywał. [przypis edytorski]

³³*barzo* (starop.) — bardzo. [przypis edytorski]

³⁴*tako wiele* (starop.) — tak wiele. [przypis edytorski]

³⁵*rzekęcy* (starop.) — daw. forma imiesłowowa; dziś: mówiąc. [przypis edytorski]

³⁶*pełna jeś* (starop.) — jesteś pełna. [przypis edytorski]

³⁷*wszytki* (starop.) — wszystkie. [przypis edytorski]

³⁸*proścież* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą -że, skróconą do -ż. [przypis edytorski]

³⁹*żądny* (starop.) — proszący, potrzebujący; wnoszący żarliwą, gorącą prośbę. [przypis edytorski]

⁴⁰*maciora* (starop.) — macierz, matka. [przypis edytorski]

⁴¹*by wam nad dziatkami nie były takie to pozory, jele ja (...) dziś zeżrzała (...) nad swym (...) synem* (starop.) — żebyście nie zobaczyły dzieci w takim stanie, w jakim ja dziś ujrzałam swego syna. [przypis edytorski]

⁴²*jele* (starop.) — tu: które, jakie. [przypis edytorski]

⁴³*ninie* (starop.) — teraz. [przypis edytorski]

⁴⁴*krasny* (starop.) — piękny, urodziwy. [przypis edytorski]

⁴⁵*cirpi* (starop.) — dziś popr. forma 3.os.l.p: cierpi. [przypis edytorski]

⁴⁶*jinego* (starop.) — innego. [przypis edytorski]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/lament-swietokrzyski>

Tekst opracowany na podstawie: Posłuchajcie bracia miła (Lament świętokrzyski) (przedruk), Chrestomatia staropolska: teksty do roku 1543, oprac. Wiesław Wydra, Wojciech Ryszard Rzepka, red. Wiesław Wydra, Wojciech Ryszard Rzepka, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1995.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana dzięki uprzejmości Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Kopec, Aleksandra Sekuła, Wojciech Kotwica.

Okładka na podstawie: Carol VanHook@Flickr, CC BY-SA 2.0

ISBN 978-83-288-5855-8

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do **Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur** i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.